

Игидэйгэ пионерский хамсааһын.

(1927 – 1991 сс.)

Игидэй орто оскулатын пионериятын историята «Күбээдикигэ» аһыллыбыт оскулаттан сағаланар. 1927 сыллаахха тохсунньуга аан бастаан бастакы пионерский этэрээт тэриллибитэ. Тэрийээччинэн үгэс курдук нэһилиэк комсомольский ячейкатын секретара Иовлев Самуил Иосифович буолар. Баһаатайынан Лопатин Сидор Алексеевич этэ. Ол кэмнэ кыһыл хаалтыс, барабаан да, горн да суохтара, бэйэлэрэ тигэн кыһыл хаалтыһы 15 пионерга баайбыттара.

Игидэй нэһилиэгин, оскулатын «инники кэжкэбэ иһээччилэрин» маннайгы хараначчыларынан буолбуттара: Лопатин Иван Гаврильевич, Лопатина Александра Гаврильевна, Лопатина Мария Алексеевна, Лопатин Терентий Алексеевич, Луковцева Елена Захаровна, Захарова Марфа Алексеевна, Иовлев Филипп Федотович, Захарова Елизавета Ивановна, Захарова Мария Ивановна, Лопатин Афанасий Алексеевич, Захарова Ульяна Андреевна, Марков Егор Николаевич, Тарасов Гаврил Гаврильевич, Бояров Михаил Афанасьевич.

Дьэ, ити сылтан сағалаан Игидэй оскулатыгар пионерский тэрилтэ бэйэтин далааһыннаах үлэтин сағалаабыта. Нэһилиэк комсомолецтара уонна пионердара сана олох чэлгийэ сайдарын туһугар араас өрүттээх үлэни ытталлара:

- Үөрэбэ суоҕу үөрэхтээһин;
- Ааҕар балаҕаннары аһы;
- Дьийэттэн хотону араары;
- Ыраас олох иһин охсуу;

Ити курдук культурнай революцияҕа кыттыһан үлэ күөстүү оргуйбута. Абааһыны, тангараны, хаартыны, табаҕы утары үлэбэ ыччат киэнник хабыллара.

Бастакы пионердар улуу сирдьит В.И.Ленин «Үөрэниэххэ, үөрэниэххэ уонна өссө үөрэниэххэ», - диэн кэриэһин мэлдьи өйдүүлэрэ. Ону таһынан « Ким үлэлээбэт, ол аһаабат» диэн лозунунан сылдыаллара. Сылын аайы пионердар үлэлэрэ элбээн, кэнээн испитэ.

Эһилигэр 1928 сыллаахха пионер ахсаана 25 буолбут уонна А.Ф.Бояров аатын сукпут. Маннайгы пионердар комсомолецтары кытта тэннэ оччотооҕу хаалынньаннары утары охсуспуттар уонна кыайыылааһынан тахсыбыттар. Үөрэбэ суохтары үөрэхтээн, Игидэйи кэлимсэ үөрэхтээх нэһилиэк онорсубуттар, хотонтон дьийэлэри араарыыны толору ситиспиттэр. Одуруун, кыһылаах ымынах курдук сыстыганнаах,

киэнник дэлэйбит, кирдээх олохтон төрүттээх ыарыылары суох онорууга улаханлык көмөлөспүттэр. Ыраас олох көрдөбүлүнэн туспа соттордонуу, мыылалаах буолууну ирдээбиттэр. Онноҕор сир түнэтигин, колхозтары тэрийии курдук үлэлэргэ активнай кыттыыны ылбыттар. Эйэлээх олоҕу тутар кэмнэ пионердар үөрэххэ, бэрээдэктэ бастын буолууларын курдук уустук, эппиэттээх улэҕэ учууталлары кытта бииргэ үлэлээн, пионер куруук инники иһэр этэрээт буоларын ситиспиттэр.

«Бастакы пионерскай этэрээт» диэн ыстатыйаны архыып докумуоннарыгар олоҕуран **аспирант Н.Н.Неустроев «Коммунист» хаыат 1967 с. № 60-гэр бэчээттэпит**, онно суруллар: «Игидэйдээ5э Бояров уонна Карамзин этэрээтин 1935-1936 сс. үлэтин арааппара: Этэрээктэ 55 пионер баар, онтон 24 уол, 31 кыыс. Пионерга сана киирбит 4 о5о.

Этэрээт матырыйаала: 1. Этэрээт түөрт отделлаах муннуктаах.

2. Этэрээт 1 барабааннаах, 1 горналаах, 1 рупордаах, 5 хайыһардаах. Оонньуурдара: 5 хабылык, 6 хаамыска, 1 домино, 2 дуобат. Олор бары миэстэлэригэр тураллар.

3. Анал олорор ыскамыайкалаах, 2 ыраас сабыылаах остуоллаах.

4. Киэргэтиллибит портреттар, плакаттар бааллар.

Пионерскай сбордар: Этэрээт сбора 25 төгүл буолбут. Кулун тутар 18 кунугэр 1936 сыллаахха этэрээт сбора манлык ытыллыбыт: барабанщик барабаанын охсорун кытта пионердар стройга тураллар. Этэрээт Советын председателэ Вася Аргунов арааппардыыр: «Кэлиэхтээх 51 пионер. Сборга кэлбит 48, 3 о5о биричиинэлээх буолан кэлбэтэхтэр. Пионердар бары хаалтыстаахтар, зажимнаахтар уонна баччааскылаахтар». Арааппар кэнниттэн зарядка буолар, онтон «Үрэх унуор» диэн ырыаны хаама сылдьан ыллаатылар, бу ырыа атахха бэркэ тахсар. Сбор аһыллар, пионердар «Пионер ырыатын» ыллыыллар. Икки бэсиэдэни баһаатайдар онороллор. Бэсиэдэ 25 мүнүүтэ барда. Ол кэнниттэн 30 мүнүүтэ устата «Бэлэм буол» диэн оонньууну оонньоотулар. Пионердар үөрэ-көтө тарҕастылар.

Тимуровскай хамсааһын саҕаланыыта.

1941 сыллаахха үгүс кыһыл армеецтар кэргэттэрэ кыра оҕолору, кырдыаҕастары, кыамматтары кытта хаалбыттара. Бу кэмнэ Аркадий Гайдар «Тимур уонна кини хамаандата» диэн киэнник биллибит кинигэтэ киэн биһирэбили ылбыта. Советскай оҕолор Тимур уонна кини доҕотторун курдук, армеецтар кэргэттэригэр күүс-көмө буолтара.

Биһиги оройуоммут пионердара армияҕа ылыы буоларын кытта, тимуровскай хамсааһыны тэрийбиттэрэ. 1941-1942 үөрэх сылын бастакы чииппэригэр түөрт оскуолаҕа (Ытык-Күөл, Игидэй, Чөркөөх уонна Дьизэрэннээх) тимуровецтар тэриллэн, 22 кыһыл армеецтар кэргэттэригэр көмөнү онорууну саҕалаабыттара. Бу кэмтэн ыла тимуровскай хамсааһын кэнээн, тэнийэн оройуон бары оскуолаларыгар тэриллэн, пионерскай тэрилтэлэр үлэлэрин биир сүрүн көрүгүнэн буолбута. (Н.Неустроев, аспирант ахтыыта)

Сэрии сылларыгар.

Сэрии сылларыгар пионердар, комсомолецтар биир да үөрэх күнүн көтүппэккэ, фронга көмөнү күүһүрдэн, сыл ханнык бириэмэтиттэн тутулуга суох колхозтарга, тэрилтэлэргэ улэлии-улэлии, фронтовиктар кэргэттэригэр көмөлөһө-көмөлөһө, дьулуурдаахтык үөрэммиттэрэ.

Учууталлар сайынын уопуска ылбакка, колхозтар хонууларыгар, оскуолаҕа оттук мас бэлэмнээһинигэр, оскуоланы өрөмүөннээһингэ, улахан дьону үөрэхтээһингэ, агитационнай-маассабай үлэлэргэ үлэлээбиттэрэ.

Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии сылларыгар Игидэй оскуолатын пионерскай дружината тимуровскай үлэни күүскэ ыппыта. Ол үлэ ис хоһоонунан сэриигэ барбыт саллааттар кэргэттэригэр көмөлөһүү, колхозтар сайынҥы үлэлэригэр күүһү харыстаабакка үлэлээһин, оборона фондатыгар үп хомуйуутугар, нэһилиэнньэ ортотугар заемна суруйтарыыга агитациялааһын, сэриилэһэр аармыйа саллааттарыгар сылаас таһаһы хомуйуу, Советскай аармыйа буйуннарыгар бэлэх (подарок) посылкалары оноруу, үүнээйини буортулааччылары кытта охсуһуу уо.д.а.

1942 сыл сэттинньи саҕатыгар Игидэй оскуолатын дружинатын сбора буолбут, онно оборона фондатыгар бэлэх оноруу туһунан боппуруос дьүүллэммит.

Ити ыытыллыбыт дружина сборун ынырыытын өйөөн сотору кэминэн 139 куобах тириитэ, 1 истээх бэргэһэ, 10 сирэй суунар мыыла, 15 пачка махорка, 1 пачка бөппүрүөскэ, 4 былаат, 57 хаа испиискэ, 5 үтүлүк, 4 кг өгнөөх металл хомуллан туттарыллыбытын туһунан «Тимур сулустара» диэн кинигэ 113-ус страницатыгар суруллубут.

Кыра оҕолор ис сүрэхтэриттэн баҕаран 60-тан таһа сыл аннараа өттүгэр, ас-танас татым, уот кураан кэмигэр онорбут бэлэхтэрэ билинни кэмнэ тэннээтэххэ төһө да кыратын иһин, норуот кыайыыга булгуруйбат эрэлин мэкэтиэтинэн буоларын ама ким мэлдьэһэй.

Улуу сэрии кэннинээҕи сылларга үчүгэй үөрэхтэрин, көрсүө-сэмэй быһыыларын, общественной улэбэ активнайдык кытталларын иһин элбэх пионер Игидэй оскуолатын пионерскай дружинатыттан бүтүн союзтаабы пионерскай «Артек» уонна «Орленок» лаабырдарга сынньанары ситиспиттэр:

1. Лопатин Коля (Лопатин Николай Ильич)	Артек	1957
2. Тарасова Дора (Дьячковская Дора Алексеевна)	Артек	1963
3. Пахомова Маша (Петрова Мария Ивановна)	Орленок	1965
4. Ермолаев Петя (Ермолаев Петр Петрович)	Артек	1966
5. Захарова Маша (Никонова Мария Романовна)	Артек	1967
6. Барашкова Даша (Лобанова Дария Михайловна)	Артек	1970
7. Маркова Мара (Маркова Марианна Филипповна)	Артек	1971
8. Пахомов Ваня (Пахомов Иван Иванович)	Артек	1972
9. Горбунов Яша (Горбунов Яков Николаевич)	Орленок	1973
10.Пахомов Ваня (Пахомов Иван Иванович)	Орленок	1974

Володя Ульянов дневнигар 2 тегул киирбитин иһин «Бэлэм буол» хабыат бириэмийэтэ.

11.Маркова Оксана (Хоютанова Оксана Прокопьевна)	Орленок	1975
12.Аргунов Петя (Аргунов Петр Петрович)	Артек	1978
13.Егоров Коля (Егоров Николай Николаевич)	Артек	1980
14.Попов Алик (Попов Альберт Владимирович)	Артек	1982
15.Павлова Маша (Лебедева Мария Семеновна)	Артек	1983
16.Тарасова Оля (Чурикова Ольга Константиновна)	Орленок	1983
17.Алексеева Вероника (Матаннанова Вероника Николаевна)	Орленок	1986
18.Ермолаева Жанна (Данилова Жанна Платоновна)	Орленок	1989
19.Гермогенов Ганя (Гермогенов Гаврил Иванович)	Орленок	1990
20.Ермолаев Платон (Ермолаев Платон Петрович)	Океан	1995
21.Оконешников Вася (Оконешников Василий Алексеевич)	Океан	1996

Нажим Нестеров

Игидэй оскуолатын пионерскай дружината 1964 сыллаахтан Игидэй оскуолатыгар үөрэммит, оскуолаба өр сылларга директордаабыт, Саха республикатын үтүөлээх учуутала, Таатта улууһун бочуоттаах олохтооҕо Петр Георгиевич Нестеров оҕотун, Нажим Нестеров аатын сүгэр.Нажим Нестеров армияба сулууспалыы сылдьан, баһаарга геройдуу быһыыны көрдөрбүтэ. Бэйэтин эдэр олобун дьону быһыырга толук уурбута.

Ол туһунан Нажим Нестеров үөрэммит оскуолатын учуутала, эдэр поэт,
Кузьмин Иван Гаврильевич поэма суруйбута, оскуола пионердарын,
комсомолецтарын, нэһилиэк олохтоохторун улахан биһирэбилин ылбыта.

Поэмагтан быһа тардыы:

Саха сэмэй биир уола

Кэмэ кэлэн, саллаат буола

Барбыта Дэбдиргэттэн

Төрөөбүт төрүт сириттэн.

Автоматын ыга тутан

Доҕотторун иннилэригэр

Ис иһиттэн долгуйан

Назым эмиэ андаҕар биэрэр:

«Ийэ дойдум! Чочумча да

Субу күнү умнуом суоҕа!

Харах көрөрүн тухары, сүрэх тэбэрин тухары

Уолгар суктэрбит эрэлгин

Бигэтик харыстыам мин».

Син үгүспүт курдук

Оскуолаҕа үктэммитэ,

Аалай хаалтыс кэппитэ.

Хомсомуол кэккэтигэр

Ыңырыллан киирбитэ.

Бүтэрбитэ оскуолатын,

Ылбыта аттестатын –

Олох аанын арыйар

Аан маннайгы мандатын.

Мин билэбин бэйэтин,

Ордук чорботон бэлиэтиибин:

Оҕоттон ураты килбигин,

Судургутун, эйэбэһин.
Бай туохпут буруотай?
Быһыыта, түһүүбүн, - дии саныы
Сыппахтаата Назым саарыы.
Биирдэ уһуктар. Алдьархай!!!
« Бэркин дуо, дьэ эрэ, киһи
киир, быыһаа доҕотторгун
отуннум эбээт оһохпун», -
Алларастыы сатарытар
Уот уол санаатыгар.
Тимис гынар уол эмискэ
Кытара уһуулар уот бэлэскэ
Кирилиэс устун кыырайан
Уол үөһэ тахсар. Ыыс-быдаан,
Сыыһа халты харбыалыылар
Тула өттүттэн уунабалыы,
Чачыгырыы, сарбаналыы
Сирэйин уот тыллар.
Барыһабы санныгар сүгээт,
Төттөрү түһэр дьулуруйан,
Илгистэр кутаа ортотунан
« Дьон умайан эрэллэр эбээт...»
Атын өй суох иккиһин,
Киирэр тыын да ылбакка
Дьулааннырбыт уот холорукка
Киһи туһугар киһи!
Назым онтон төннүбэтэбэ
Сахам сирэ кэриэстээр,
Оҕон унуоҕун үрдүгэр,

Сиккирэтээр сэбирдэххин,

Үүннэрээр сибэккин кэрэтин!!!

1964с. Тохсунньу ый 22 күнүн «Суворовский натиск» диэн Дальневосточнай военной округ хаһыатын 18 №-гэр «Назым кутаа уокка киирэр» диэн ыстатыйа бэчээттэммит. Ити ыстатыйатыгар автор Нажим Нестеров геройдуу быһыыны онорбутун туһунан киэнник суруйбут.

Нажим Нестеров РСФСР Верховнай Советын ыйаабынан “За отвагу на пожаре” медалынан наһараадаламмыт, Игидэй орто оскуолатын уонна Саха АССР “Бочуотун кинигэтигэр” киллэриллибит. Дэбдиргэ бөһүөлэгин киинигэр, оскуола дьиэтин таһыгар обелиск тутуллубут, хас сыл аайы балаһан ыйыгар, кини төрөөбүт күнүгэр пионерскай кросс ытытлар буолбут.

Игидэй орто оскуолатын педагогическай советын уураабынан «Нажим паартата» диэн паарта оноһуллубут, ол паартаҕа оскуоланы бүтэрээчилэртэн саамай бастыһнара, үчүгэй үөрэхтээхтэрэ, активистара олорор чизскэ педсовет уураабынан тиксэллэр. Нажим паартатыгар ололбуттара:

1. Нестерова Мила (Нажим балта)
2. Тарасова Дора
3. Захарова Рая
4. Тарасова Зоя
5. Пахомова Маша
6. Барашкова Шура
7. Маркова Мара
8. Барашкова Даша
9. Пахомов Ваня
10. Каженкин Фима

Таатта оройуонун киинигэр «Ытык- Күөлгэ» Сельсовет уураабынан биир уулусса Нажим Нестеров аатынан ааттаммыта.

Игидэй окуолатыгар учууталынан уонна уонча сыл пионер баһаатайынан үлэлээбит, комсомол киин комитетын «Бастын пионер баһаатай» диэн знагынан наһараадаламмыт **Маркова Елена Иннокентьевна – ахтыгыта.**

Мин Игидэй 7 кылаастаах оскуолатыгар начальнай кылаастарга учууталыны сылдьан 1954 с. Балаһан ыйыттан 1960 с. бэс ыйыгар диэри пионерскай дружинаҕа старшай пионер-баһаатайынан үлэлээбитим. Ол кэмнэ бастаан үлэлиирбэр оскуолаҕа 60-ча пионер баара, онтон кэлин 80-ча буолбута. Оччотооҕуга пионерскай үлэ пионердар сатабылларын уонна

дьюрдарын сайыннарыыга, үлэбэ үөрэтиигэ, эт-хаан өттүнэн сайыннарыыга туһаайыллара. Оччотообу пионердар сайын колхозка от үлэтигэр, обуруокка, кирпиччэ үктээһинигэр уо.д.а. үлэлэргэ активнайдык кытталлара. Пионерскай тэрилтэ кролик ферматын кытта шэфтэһэн үлэлээбитэ. Пионердар үгүстүк походка сылдыаллара, пионерскай костердары тэрийэллэрэ. Ыраах олорор учаастактарга агитпоходунан баран концерт көрдөрөллөрө. Звено, отряд пионерскай сбордара араас темаларга нэдиэлэ аайы ытыллаллара. Ону учууталлар көмөлөһөн, тэрийэн ытыллаллара. Дружина сбордара чиэппэр аайы, эбэтэр бырааһынньыутарга анаан буолаллара. Ол кэмнэ пионердар уонна үөрэнээччилэр спортивной күрэхтэһиилэргэ, араас куруһуоктарга, художественной самодеятельноска активнайдык кытталлара. Колхозка, оскуолаҕа субботниктарга элбэхтик сылдыаллара. Мин үлэлиир устакбар дружина Советын председателлэринэн олус инициативалаахтык, үчүгэйдик үлэлээбиттэрэ: Люся Бочкарева, Клара Егорова, Ира Захарова (Сердцева), Лера Жараева уо.д.а. оттон саамай активист пионердарынан буолаллара: Еля Захарова, Ганя Васильев, Таня Иванова, Рая Васильева, Лина Ефимова, Ваня Аргунов уо.д.а.

Пионер Коля Лопатин 4 кылааска туйгуннук үөрэнэн аан бастаан оскуолаттан Бүтүн Союзтаагы «Артек» пионерскай лааҕырга баран сынньанан кэлбитэ. Оскуолабытыгар пионерскай үлэ оройуонна куһаҕана суоһунан аабыллара. Ол иһин 1957 с. Оройон оскуолаларын пионерскай баһаатайдарын оройуоннаагы семинардара ытыллыбыта, онно биһиги дружинабыт аһаҕас көрдөрүүлээх пионерскай сбору ыппыта. Онон 1958 с. Комсомол 40 сылын туолар юбилейыгар комсомол Киин Комитета миигин «Бастын пионер баһаатай» диэн значогунаан наҕараадалаабыта. Хас да сайын бэйэбит бөһүөлөкпитигэр пионерскай лааҕырдар аһыллан үлэлээбиттэрэ. Биир сайын онно бэйэм начальнигынан үлэлээбитим. Баһаатайынан Тарбахова Дуня үлэлээбитэ. Оччотообу оскуола салайааччылара Пахомов И.Н., Марков Ф.Н., Габышева Н.Ф. учууталлар Андросов И.В., Бояров Н.П., Васильев И.Г. улахан уолтаны биэрэн пионерскай үлэбэ элбэхтик көмөлөһөллөрө.

Түмүкпэр, туох баар күүспүн, кыахпын биэрэн туран, кыһамныылаахтык үлэлээбит пионерскай үлэбин олоһум саамай күндү, кэрэ кэрдиис кэмминэн ааҕабын уонна хаһан да умнубаппын.

Итинник бэриниилээхтик старшай баһаатайынан үлэлээбиттэрэ: Слепцова Нина Ильинична, Неустроева Клара Петровна, Дедюкина Розалия Григорьевна, Быгынанова (Алексеева) Ольга Никитична, Софронова Надежда Ивановна, Павлова (Пахомова) Софья Семеновна,

Матаннанова (Жегусова) Валентина Михайловна, Жулева Александра Семеновна, онтон да атыттар.

Кинилэр сыралаахүлэлэрин түмүгэр оскуола пионерскай дружината оройуонна ытыллар араас конкурстарга, фестивалларга, смотрдарга бастынар кэккэлэригэр сылдыра. Ол курдук Нажим Нестеров аатын сүгэр Игидэй оскуолатын пионерскай дружината «Сандаарын, Ленин сулустара» диэн икки сыллаах пионерскай культпоходка оройуонна бастаабыта да элбэҕи этэр.

Суруйда Маркова Е.И.

“Мэлдьи бэлэммин!”

1927 – 91 сс. Үлэлээбит баһаатайдар:

1. Сидор Алексеевич Лопатин – 1927-1929 сс.
 2. Николай Семенович Яковлев – 1931 -1932 сс.
 3. Нина Ильична Слепцова (Сизых) – 1933 – 1936 сс.
 4. Петр Иванович Чярин – 1936 – 1937 сс.
 5. Анна Петровна Акимова – 1937 – 1938 сс.
 6. Анна Прокопьевна Луковцева – 1938 – 1939 сс.
 7. Петр Егорович Неустроев – 1939 – 1942 сс.
 8. Петр Егорович Нестеров – 2-й – 1942 – 1945 сс.
 9. Ульяна Гаврильевна Аргунова – 1945 – 1946 сс.
 10. Елена Андреевна Аргунова – 1947 -1950 сс.
 11. Николай Прокопьевич Бояров – 1952 -1953 сс.
 12. Елена Иннокентьевна Маркова – 1954 – 1960 сс.
 13. Клавдия Ивановна Егорова – 1961 – 1964 сс.
 14. Клара Петровна Неустроева, Розалия Григорьевна Дедюкина – 1964 – 1965 сс.
 15. Анна Денисовна Данилова, Надежда Ивановна Софронова – 1966 – 1967 сс.
 16. Ольга Никитична Алексеева – 1968 – 1970 сс.
 17. Татьяна Семеновна Собакина – 1970 – 1972 сс.
 18. Ольга Никитична Алексеева – 1972 – 1973 сс.
 19. Валентина Михайловна Матаннанова – 1974 -1978 сс.
 20. Софья Семеновна Пахомова – 1979 – 1980 сс.
 21. Вера Степановна Ефимова – 1981 – 1983 сс.
 22. Изабелла Михайловна Аммосова – 1986 – 1987 сс.
 23. Гизелла Софроновна Попова – 1987-1988 сс.
 24. Александра Семеновна Жулева – 1988-1989 сс.
 25. Христина Петровна Павлова – 1989 – 1990 сс.
- 1991 сыл – Былаас уларыйыыта.

26. Оџо хамсааһынын лидера (Сага ааттаммыт оџо тэрилтэтэ) - Жанна Платоновна Ермолаева – 1993 – 1994 сс.

Бу 27 пионерскай үлэһиттэр-баһаатайдар оџо тууугар, оскуола туһугар үлэлэспиттэрэ.

Игидэй оскуолатыгар үөрэх-иити, эт-хаан эрчиллиитигэр төһөлөөх көмөнү онорбуттара буолуой? Үөрэх-билии аартыгар үтүө сыһыаннарынан, билиигэ-көрүүгэ тардыһылаах пионердарга улахан үрдүк наџараадаларынан буолбута: Бүтүн Союзтааџы пионердар сынньанар лааџырдала «Артек», «Орленок», «Океан» уонна герой куораттарынан экскурсиялар.

Игидэй оскуолатын пионерскай дружината кэккэ сылларга 100 үөрэџи билиини, көрсүө-сэмэй бэрээдэк иһин ситиһиилээхтик үлэлээн, үөрэххэ билии хаачыстыбатын үрдэтэн оройуон пионерскай дружиналары ортотугар правофланговай дружина аатын ылары ситиһэрэ. Ол курдук 1957 сыллаахха баһаатай Маркова Елена Иннокентьевна, 1967 сыллаахха баһаатай Дедюкина Анна Денисовна, 1974 сыллаахха баһаатай Жегусова (Матаннанова) Валентина Михайловна, 1979 сыллаахха баһаатай Павлова (Пахомова) Соџья Семеновна салалталарынан Игидэй оскуолатын дружината правофланговай ааты ылары ситиспитэ.

1970 сыллаахха пионердар “В.И. Ленин 100 сааһыгар” анаан дружиннай сбордала, үлэлэрэ барыта онно туһаайыллыбыта:

- Пионердар үөрэхтэригэр билии хаачыстыбатын бырыһыанын үрдэтии.
- Ленинскэй хоһу матырыйаалларынан байытыы: стендэлэр, кинигэлэр, значоктар, хоһооннор, библиотечкалар.
- Ленин Мосватааџы Киин музейын кытта суруйсуу.
- КИД (Клуб интернациональной дружбы) үлэтэ омук оџолорун кытта суруйсуу, сибээс үөскээбитэ. КИД-ы омук тылын, нуучча тылын учууталлара салайаллара.

Ол мунһуллабуут паапкалар уроктарга кытта туттуллабууттара. Бу дьылга аһаџас сбордар этэрээттэринэн буолбуттара, ол туһатынан, пионердар үөрэххэ, бэрээдэккэ сыһыаннара тупсубута.

- Бырааһынньыктарга – эџэрдэ звенота тэриллэн ситиһиилээхтик үлэлээбитэ. (приветственное звено)
- Общественнай баһаатайдар көмөлөрө эмиэ туһалаах этэ.
- Үөрэх дьыла бүттэ да пионерскай летопись толоруу ирдэнэр этэ.

Онтон 1974 – 1978 сс. «Мэлдьи бэлэммин!» диэн маршынан үлэ кирибитэ. Бу кэмнэ баһаатай Валентина Михайловна Матаннанова (Жегусова) улахан үлэни ыһпыта.

Кыайыы 30 сылыгар ананар «Салют, Победа!» - диэн девизтаах Бүтүн Союзтаабы «Мэлдьи бэлэммин!» маршка, ахсыс маршрутуна үлэ барбыта. Итиннэ сөп түбэһиннэрэн сэрии, үлэ ветераннарын кытта көрсүһүүлэр, тимуровскай үлэлэр, көмөлөр ытыллыбыттара.

Ити кэмтэн ыла муус устар 16 - 22 күнүгэр октябреноктар нэдиэлэлэрин ытыы, сэриигэ өлбүт буойуттарга уонна Нажим Нестеров памятнигар бочуотунай харабыллары туруоруу кирибитэ. Тематическай альбомнары, стендэлэри онорбуттара. Пионердар үөрэхтэрин 100% ситиһэн дружина правофланговай ааты ылбыта.

70-с сылларга үгүс улахан даталар бэлиэтэммиттэрэ:

- 1) 1970 сыл В.И.Ленин 100 сааһа;
- 2) 1972 сыл Саха АССР тэриллибитэ 50 сыла;
- 3) 1975 сыл Улуу кыайыы 30 сыла;
- 4) 1976 сыл ССКП 25-с съези;
- 5) 1977 сыл Октябрскай революция 60 сыла; ССРС сана Конституцията;

Бу даталарга сөп түбэһиннэрэн пионерскай нэдиэлэлэр, декадалар, биэчэрдэр, утренниктар уо.д.а. үлэлэр барбыттара.

Пионердар тэрилтэлэри кытта шефтэһиилэрэ:

- Тимуровскай үлэлэр
- Хаарбах тимири хомуйуу
- БАМ туттааччыларыгар
- Анаадырга пионер дыбарыаһын тутулуутугар библиотечка хомуйан ыппыттара.

1979 – 1980 сс. Баһаатай Павлова (Пахомова) Софья Семеновна, пионердарга 100% ситиһэн, эмиэ правофланговай буолбута. 1980-с сылларга пионерскай үлэ өссө сайдан өрөгөйдөөн турар сыллара.

- Көрдөөх стартар, сылын аайы этэрээттэр икки ардыларыгар ытыллар маршировкаҕа күрэхтэһиилэрэ (речевка, ырыа, девиз, рапорт)
- Зарницалар
- Саас аайы пионер төрөөбүт күнүгэр ыам ыйын 19 күнүгэр костер уматыыта, үлэ түмүгүн таһаарыы, кыайыылаахтары наһараадалааһын, ырыа-тойук оҕо-саас саамай умнуллубат түгэннэринэн үөрэх дыла түмүктэнэрэ.

Кэлинни сылларга (1998-1990 сс.) дружина коммунарскай методунан үлэлээбитэ. Нажим Нестеров хорсун быһыытыгар, Туора-Күөллэри кытта холбуу коммунарскай сбордар буолуоталаабыттара.

- Саха үгэстэригэр аналлаах сбор төрөппүттэрин кытта бииргэ буолбута.
- Нажим хорсун быһыытыгар кини үөлээннээхтэрин көрсүбүттэрэ.
- Ахсынны тымныытыгар факеллаах хаамыы, венук ууруута буолбута.
- Дружинаттан делегат талан коммунарскай сборга Туора-Күөлгэ “Бэлэм буол” билинни “Кэскил” хаһыаттан кэлбит корреспонденттарга интервью биэрбиттэрэ.
- Үлэбит опытын сырдатан, санаа атастаһыыта буолбута.

1993 - 1994 сс. Үөрэх дьылынаабы оҕо хамсаанын лидерэ Жанна Платоновна Ермолаева бэрт чугастык пионерскай олобун ахтарыттан да, ол кэмнээби пионердар бэйэлэрин эттэригэр-хааннарыгар пионер диэн кимин инэринэн, ахтан ааспыт ахтыларыттан сурулунна.

Пионерия дойдута 1927 сылтан 1991 Сылга диэри 64 сыл оҕо-аймахха улахан коллективы үөскэтэн, үөрүүнү-көтүүнү, инникигэ эрэли, умнуллубат түгэннэри хаалларбыт үтүө кэмминэн аабыллар.

Оҕо аймах коллектива сана аатынан өссө да үүнэ, сайда, үрдүү турдун?

Ахтыыны онордо 70-с сылларга баһаатай Ольга Никитична
Алексеева.

12.11.2003 сыл.

Матырыйааллар, ахтыылар И.Н.Пахомов уонна Н.И.Лопатин суруйбут “Сырдык санаа кыһата” (2007с) кинигэттэн ылылынна.